Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 271. Vineri în 8 (20) Decembre.

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci). — **Numeri singuratici 5 cr.** — **Tacsa de inserțiuni:** 1 cm. ☐ 1 cr., plus 30 cr. timbru. — Toate abonamentele și tacsele se plătesc în Timișoara.

Redactor responsabil: **Adrian P. Deseanu.**

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate, strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse), Nr. 41.
Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4

Restaurările comitatense.

Timișoara, 20 Decembre n.

Aproape în toate comitatele, în cari locuiesc și români, restaurările făcute pe un nou period de 6 ani, s'au efectuit și terminat.

Resultatul lor are două părți esențiale cari joacă un rol important în vieața publică de stat, și adecă: partea materială-reală și partea morală-constituțională.

În partea reală, în carea am avè sĕ căutăm și interesele noastre politice-*naționale*, resultatul este de tot trist și posomorit. Abia în 2—3 comitate s'a ivit și adus pe tapet *principiul național* și pe temeiul lui s'a reclamat respectarea lui și a egalității de drept. Onoare și laudă acelor bărbați români, cari în calitate de representanți municipali au fost și s'au dovedit credincioși principiului ce unic și singur este bun și folositoriu poporului român și intereselor sale vitale. În alte comitate nu s'a făcut nici macar atâta, de și erau representanți români în ele ... Învingere însĕ n'a secerat nici unde *principiul național* (nemaghiar), adecă acea *ideiă fundamentală a constituțiunei țerei noastre*, pe al cărei temeiu, ḑice-se, că ea se basează: *egalitate de drept, libertate politică-națională și frățietate.*

Constatăm, că *nu* naționalitățile nemaghiare, în special *nu* națiunea română, ci esclusiv sistemul guvernamental pus în activitate prin detentorii puterei statului, este vina la asta și poartă și responsabilitatea. Nu naționalitățile, ci sistemul de aḑi a înlocuit principiile genuine prin dogmele noue politice: »ideiă de stat«, »stat național« etc.

Constatăm în consecuența logică, că în aceasta privință a sa resultatul restaurărilor invoalvă în sine *negațiunea crassă și fățișă* a ideei fundamentale: egalitate etc., cari sunt adevĕrata basă a constituțiunei țerei. Aceasta negațiune desavează, subsapă și distruge basa adevĕrată și genuină. Căci, lucrul e firesc, când te apuci sĕ ridici o zidire, nu se poate sĕ ajungi cu lucrarea la resultat bun și genuin atunci, când nu te țini de fundamentul ce ți-l'ai ales, ci îndeplinești o lucrare de așa natură, care alterează ori subsapă sau derimă fundamentul. Cel ce taiă creanga de sub sine, nu se poate sĕ nu se rĕstoarne.

Această lucrare nu cade în vina noastră, a românilor; responsabilitatea nu poate sĕ cadă asupra neamului românesc, care totdeauna și pe toate căile a lucrat după putință, ca vieața publică a statului sĕ nu delaireze de la genuinul sĕu fundament: egalitate, libertate și frățietate.

Firmi în convingerea: că ori-cine, care clădește pe basă mincinoasă, nu isbutește cu clădirea, și tari în credința: că cel ce-și taiă creanga de sub sine, trebue sĕ se restoarne, — rĕmânem în așteptarea întâmplărilor ce au sĕ urmeze, și trecem de la aceasta la a doua parte a resultatului.

În partea morala-politică a resultatului *constituționalismul*, bine înțeles: cel adevĕrat, genuin, ar fi sĕ joace rolul principal, fiind-că de a sa împĕrățiă e vorba!

Cei ce au luat parte activă la vieața publică constituțională-comitatensă pe timpul de la 1861 până cam după 1870, pre când în comitate constituționalismul încă erá cam proaspĕt și genuin, și pe când apucăturile cunoscute ale falsificătorilor lui încă nu deveniseră dogme politice, ca aḑi; asemenea și aceia, cari au darul sau capabilitatea intelectuală de a se aprofundá în spiritul genuin al constituționalismului, vor cunoaște și esența lui, care, drept eflucs al spiritului seu, se manifestă și totdeauna eșiá la suprafață pe timpul congregațiunilor și restaurărilor comitatense.

Știindu-se ales și că vine timpul restaurațiunei, când poate sĕ fie reales, ori sĕ cadă, funcționariul comitatens nu cunoșteá alt Dumneḑeu, de care aveá sĕ se teamă, de cât — *opiniunea publică!*

Fie-care mișcare a sa trebuiá sĕ o precumpăniască; fie-care act oficios trebuiá sĕ fie din partea lui efectuit conform legii și strictisimei legalități; propriul interes sĕu de esistință și de înaintare făceá pe funcționariul comitatens, ca ḑiua noaptea sĕ veghieze și sĕ ocrotiască interesele cercului sĕu, ale poporului din cercul și comitatul sĕu, ca sĕ nu devină atacat și despopularisat în public: înaintea alegĕtorilor comitatensi sau din cerc ....

Când se apropiá timpul restaurațiunei, funcționariul comitatens, ales în mod constituțional, simțiá momentul critic de care el se apropiă! Mai mult sau mai puțin sigur sau nesigur de realegere sau de viitoriul sĕu, de pânea sa, fie-care funcționariu comitatens își reveniá în ori, își dedeá seamă de trecutul sĕu, de faptele sale. Se îndreptá, își cereá scusele și ertare, promiteá îndreptare sau zel și activitate și mai mare de cât în trecut .....

Din când în când obveniá și câte »o cădere«, care insuflá respect față de alegĕtori! După restaurare și realegere urmá satisfactiunea sa internă; urmá o nouă înpintenare a forțelor morale-spirituale ale funcționariului spre a promová interesele poporului, cercului, comitatului și — ale patriei!

Ce efect moral, cât de sublim erá eflucsul și spiritul constituționalismului, în comitat, în țeară!

Aḑi, pre cum vĕḑurăm, nu mai e așa!

Aḑi poporul, talpa țerii, nu mai are în mâna sa puterea morală-constituțională, prin carea sĕ insufle respect funcționarilor și cârmuitorilor comitatului sĕu. Fie din seducere, din nepricepere sau din nepăsare, puterea de odinioară s'a smuls din mâna poporului și s'a depus în mâna prietinilor, amicilor, căputașilor: a unei caste din comitat cu interese omogene, cu scopuri omogene, multe din astea îndreptate cu ascuțișul lor direct în contra intereselor diferite, dar' ales în contra intereselor naționale ale poporului, care în sensul adevĕratului spirit al constituționalismului ar trebuí sĕ fie suveranul tuturora!

Foișoara „Dreptății“

Assunta.

Novelă de **O. Börner.**

(Continuare.)

— Ești convins — me întrebă fratele meu triumfătoriu. — Te-a părăsit îndoieala? Ai vĕḑut cu ochii tĕi, ce pot face spiritele, conceḑi acuma, că lumea spiritelor nu e închisă pentru noi?

Nu i-am rĕspuns nimica. Simțiam în inima mea mirare, îndoială, frică și neliniște.

Pre când fratele meu se încercá încă cu cuvinte înfocate sĕ mĕ convingă, magicul desfăcù funia și conduse pe Assunta în odaia laterală, unde aceasta cădù obosită pe o sofă.

— Dubitezi, că oare minunea de mai 'nainte ar fi îndeplinit'o spiritele? — se adresă magicul cătră mine privindu mĕ sinistru.

— Cred, că toate cele vĕḑute s'au îndeplinit pe cale naturală — am rĕspuns liniștit. Numai mijloacele, pe cari le-ai întrebuințat nu le cunosc încă.

Fratele meu scoase un țipet de indignare, eu însĕ am rĕmas liniștit.

— Nu vreau sĕ silesc pe nimenea sĕ creadă, — ḑise magicul dând din umeri. — Ai auḑit însĕ cândva ceva despre „oglinda neagră“?

— Nu.

— Atunci îți voiu descoperí și acest secret — rĕspunse magicul. — Poate că atunci totuși te vei întoarce la credința în spirite.

— Assunta e foarte obosită — reflectă fratele meu în un ton dojenitoriu. — Vrei s'o ostenești și mai mult?

La aceste cuvinte Assunta se ridică de pe sofă.

— Amicul meu — a ḑis ea blând — spiritul din mine va fi tare. Sunt gata a serví de mediu pentru cei nevĕḑuți.

Și-a întins fragedai mână magicului. Acesta luă o sticlă de negreală. Cu un condeiu desemnă în palma Assuntei un pătrat, îl încunjură cu figuri mistice și turnă apoi în mijlocul pătratului puțină negreală.

— Eată oglinda neagră — mi-a ḑis apoi mie.

M'am plecat pe mâna Assuntei, dar' în peata cea neagră nu am zărit de cât chipul meu.

— Nu vei vedè nimica — îmi esplică magicul serios — căci nu ești favoritul spiritelor. Assunta însĕ 'ți va spune, ce face persoana aceea, la care te cugeți în acest moment. Concentrează-ți toate gândurile asupra aceleiași persoane.

Am închis ochii și m'am adâncit în cugete la frumoasa și vesela mea mireasă.

Assunta priviá necontenit în peata de negreală. De-odată începù însĕ sĕ tremure.

— Ce veḑi? — o întrebă magicul repede.

— Vĕd o pădure — începù Assunta încet — braḑi înalți încunjură o casă vechiă. Înaintea ușei șede pe o laviță o fată.

Am ascultat surprins. Assunta mi-a descris cât se poate de esact casa viitoriului meu socru, care erá forestier.

— Cum e fata? — întrebă magicul mai departe.

— E blondă, tineră și frumoasă — murmură Assunta — poartă o rochiă deschisă.

Și aceasta descriere erá esactă. Mireasa mea erá blondă și erá de sine înțeles, că vara purtá rochiă deschisă.

— Ce face? — întrebă magicul.

— Scoate o epistolă din busunariu, o cetește de câteva ori și o sărută. Pot cetí și numele, care e scris sub epistolă, anume „Otto“. Acuma vine un domn bĕtrân, în vestminte de forestier, din pădure. După el vin câni. Fata îl ia de braț și ambii dispar în interiorul casei.

— Ce mai veḑi?

Assunta nu mai rĕspundeá — leșinăse. Mâna în care se aflăse oglinda magică, atêrna nepuntincioasă lângă dînsa și negreala strecurându-se printrĕ degetele ei albe picurá pe podele.

— Puterea i-s'a sfêrșit, ne ḑise magicul. Aḑi a prestat ceva ne mai pomenit. Nu e lucru ușor sĕ servești de mediu.

Fratele meu steteá lângă dînsa și o sorbiá cu ochii.

— Ce sĕ facem, ca sĕ se treziască din leșinul ei? întrebă nervos.

În congregațiunile comitatense despre cari scriem, nu convine suveranul se critice, se tragă la respundere sau se dee inviațiuni subalternului seu, nu teroara și frica de responsabilitate, nu spiritul și eflucsul adeveratului constituționalism, ci se adună amicii, prietinii, contrahenții și pactanții: »eu te-am ales pe tine, tu se me alegi pe mine!« ...

În loc de critică, de condamnare sau chiar de pedeapsă, de astă-dată amicii și prietinii se laudă reciproc, unul se închină celuialalt, toți se preamăresc pe sine înșiși, toți se află îndestuliți unii cu alții, se realeg unii pe alții, — poporul geme și plânge!

Așa eșiră trebile la iveală, că funcționariul comitatens de ađi nu are se se teamă de cineva, cu atât mai puțin de critica opiniunei publice; ci are se se asigureze de grația sau prietinia superiorului seu, de prietinia și amiciția celor ce-s aleși prin el însuși, și e sigur de pânea poporului! Nepotismul întrupat!

După o oară-două de »conferință« cu »marșruta« prescrisă, urmară alte ședințe de câte o altă oară, în care »restaurațiunea« toată s'a — terminat......

O totală degenerare a adeveratului constituționalism!

Un absolutism perfect sub masca constituționalismului!

Durá-va asta încă mult? Poate-se oare se dureze mult?

Nu știm. Știm înse, că la perdere nu vom participá numai noi, naționalitățile nemaghiare.

Austro-Ungaria.

Dorință respinsă. Guvernul croat a cerut de la rectoratul universității din Viena se întroducă cercetare disciplinară în contra studenților croați, cari au subsemnat cunoscuta declarațiune în favorul studenților demonstranți din Zagrab. Rectoratul a *respins* cererea guvernului croat, pe basa că conform legilor austriace ofensarea națiunei maghiare nu se poate pedepsi și astfeliu procedura disciplinară n'are loc.

Profesorul dreptului public *Bernatzik* vorbind la o prelegere academică despre raportul dintre Ungaria și Croația a đis, că Croația nu e provincie, prin urmare demonstrațiunea studenților a fost îndreptățită.

Din parlamentul Austriac. De vre-o câteva đile în parlamentul din Viena domnește o mare agitațiune. Una dintre cele mai animate ședințe a fost cea de la 17 Decembre. La desbatere erá posițiunea speselor comune. A vorbit Dr. *Lueger*. Partidul liberal, đice Lueger, la contractarea transacțiunei din trecut a promovat preponderanța Ungariei față de Austria. Transacțiunea este un contract dintre leu și măgarin, unde Austria nu are rolul leului. În firul escelentei sale orațiuni, protestează contra asemenărei partidului seu cu partidul lui Kossuth, și accentuează atacul acestuia contra stindardului negru-galbin. Dă espresiune speranței sale, că pertractările transacțiunare nu vor decurge atât de lin, cum crede guvernul, fiind-că cehii tineri, catolicii, romănii, triestinii, slovenii, croații și în considerarea violențelor din Ardeal nemții, nu vor votá o transacțiune cum e cea de astăđi.

Respunđend deputaților *Suess* și *Pálffy*, constată din vorbirile acestora, că ađi nici un membru al parlamentului austriac nu e îndestulit cu pactul dualistic. Cu privire la frasa contelui *Pálffy*, că națiunea maghiară ar fi cavalerească, đice Dr. Lueger, că nici prin minte nu-i trece de a o trage aceasta la îndoială din partea maghiarilor genuini. Maghiarii adeverați sunt în Ungaria ađi tot pe atât de nuspriți ca și celalalte naționalități, ear' națiunea cavalerească este ađi representată numai prin vre-o câteva vițe nobile, până când în Ungaria elementul dătătoriu de ton îl formează „maghiarii“ cei cu timbru de 50 cr. Amintește apoi procedurile guvernului maghiar față de români, slovaci, croați și serbi. Aduce ca esemplu alegerea din Stomfa, unde alegetorii slovaci au fost ținuți cu forța prin 36 oare sub cerul liber, fără mâncare, în vent și ploaie, astfeliu că o parte din aceste victime de present zace bolnavă, și că mulți orfani vor avé se mulțumească perderea tătânilor lor numai „parintești“ ingrijiri a guvernului maghiar.

Orațiunea aceasta a lui Lueger, pe cari noi o dăm numai în estras, a propus o nespusă agitație în parlamentul austriac, și în adever că respunsul dat de „energicul“ Badeni n'a fost în stare se steargă macar câtuși de puțin efectul cuvintelor zelosului conducetoriu al antiliberalilor, dr Lueger, care cu drept cuvênt a putut se rostiască cuvintele, că dînsul e cel dintâiu, care a cutezat în parlament se atace Ungaria și pactul dualistic.

*

În parlamentul austriac feriile Crăciunului se încep la 20 Decembre și durează până la 10 Februarie.

Romănia.

Deschiderea sesiunei ordinare a corpurilor legiuitoare s'a întêmplat în 19 Decembre n. (eri după următoriul program:

La 11 oare dimineața s'a celebrat un Te Deum la metropolie, în presența: dlor senatori și deputați, miniștri, a înaltei curți de casațiune, a înaltei curți de compturi și a curților, tribunalelor, corpului profesoral, autorităților administrative, militare, consiliului comunal și camerei de comerciu.

La oarele 11½ înaltele corpuri și autorități s'au întrunit în sala ședințelor adunărei ocupând: înaltele curți de casațiune și de compturi tribuna a doua, în dreapta tribunei diplomatice.

Curțile, tribunalele, corpul profesoral, autoritățile administrative, comunale și camera de comerciu tribuna oficială.

D-nii senatori au ocupat întâiele bănci ale adunărei din dreapta Tronului. D-nii deputați băncile din fața Tronului. Pornirea cortegiului regal de la Palat a fost anunțată prin 101 tunuri.

La oarele 12 M. S. Regele, însoțit fiind de A. S. R. Principele Ferdinand, Moștenitorul presumptiv, a fost primit la scară de către D-nii miniștri.

M. S Regele a întrat în sala ședințelor adunărei, precedat de Casa Sa civilă și militară, și a urcat pe Tron, încungiurat de D-nii miniștri. Casa civilă și militară a M. S. Regelui s'a așeđat dinapoia Tronului. Locul liber erá ocupat de oficerii superiori.

După cetirea mesagiului de deschidere, M. S. Regele a părăsit sala adunărei, copurile legiutoare au proces îndată la începerea lucrărilor.

D-nii senatori trec la localul Senatului.

Din Mesagiul de tron vom reproduce în nrul procsim.

Străinătate.

Visita împeratului german la Bismarck. (Berlin, 19 Decembre.) În cercurile conservativilor se leagă mari speranțe de visita împeratului făcută lui Bismarck. Se crede, că fiitorul cancelar al imperiului e baronul *Waldersee*.

„Național Zeitung“ se crede îndreptățit a presupune, că obiectul conversațiunei confidențiale între împeratul și Bismarck a fost c e s t i u n e a o r i e n t a l ă.

Đіua de Sân-Nicolae în Belgrad. (Belgrad, 19 Decembre.) Scupcina a felicitat eri corporativ pe regele Alexandru din incidentul đilei patronului familiar Sfêntul Nicolae. Consulatul rusesc a participat la Doxologia celebrată din incidentul đilei onomastice a țarului, la care și regele a participat.

Regele Alecsandru și ministeriul a trimis și lui *Milan* telegrame de felicitare din incidentul praznicului, dar' Milan a respuns *foarte rece. Foarte rece primire* i-s'a făcut și reginei *Natalia* la sosirea sa în Belgrad. Dintre persoanele oficiale numai generalul Sava *Gruici* a așteptat'o la gară.

E nebasată știrea, că Natalia va avé aici întâlnire cu Milan.

Degenerarea parlamentarismului. (Sofia, 19 Decembre.) Sobrania are fericirea se înregistreze la dese soroace scene scandaloase. Questorii și eri seara au dat afară din sală pe deputatul opozițional *Sacarov*, fiind-că a gratificat pe ministrul de finanțe *Gezov* cu epitetul de *„padletz“* (escroc).

(Bruxella, 19 Decembre.) În ședința de eri a camerei s'a escat conflict între deputatul socialist Defuet și între ministrul de resboiu. Defuet a strigat ministrului: Armata Dtale nu plătește nimic, ear' Dta ești păpușă în mânile majorității clericale. La acestea ministrul a ripostat cu furie: *Dta ești un bezevenchiu! Afară vor mai vorbi încă cu Dta.*

După ședință și-a trimis fie-care voinicos secundanții, cari înse *au aplanat gâlceava pe cale pacinică.*

Creditul african. (Roma, 19 Decembre.) În ședința de eri a camerei s'a votat creditul de douěđeci milioane cerut pentru continuarea operațiunilor în Africa. *Imbriani* a vorbit contra votărei; *Rudini* declară, că se află în posițiunea de a votá creditul cerut, fiind vorba de onoarea armelor italiane, dar' îl votează sub condițiunea, ca votul se nu i-se interpreteze ca și când ar aproba politica colonială a guvernului. În firul vorbirei lui Crispi, întrerupt de mai multe-ori din partea opozițiunalilor, *Farina* a făcut observarea: „Așa se vede, că majoritatea nu mai e cheită de compactă“, — la ce Crispi a reflectat: „După serbători avé-vom ocasiune se organisăm majoritatea, dacă e de lipsă, pe base *mai solide*“. (Plăcere).

— Se o părăsești acuma, stimate dle baron, mi-a respuns magicul. Fii liniștit, voiu grijí eu de dînsa.

Am luat brațul fratelui meu și ambii ne-am depărtat. Pe stradă mergeam în tăcere unul lângă celalalt. Toate cele veđute me neliniștiau în mod deosebit.

Cum puteá femeia aceasta se vadă în o peată de negreală icoana miresei mele, despre a cărei esistință nici ideiă nu puteá avé? De unde știá, că în acel moment în adever m'am cugetat la dînsa? Un fior trecu prin oasele mele. Misteriile lumei spiritelor me înfiorau.

Atunci fratele meu întrerupse deodată tăcerea.

— Otto, mi-a đis pasionat, înțelegi acuma, că conștiu de neînsemnătatea mea așí puté îngenunchiá înaintea acelei femei divine spre a o adorá? Ai veđut, ce poate face. De dînsa ascultă spiritele, ochiul ei poate pătrunde în adâncul inimei, înaintea dînsei dispare ori ce ceață, care pentru ceialalți muritori încungiură lumea. E o profetă binecuvêntată de Dumneđeu, la care privesc ca la o đeitate.

— Dar' de ce se nu poseadă toți oamenii darul de a puté comunicá cu spiritele, am obiecționat eu cu sfieală.

— Fiind-că suntem nedemni de o astfeliu de menire sublimă, mi-a respuns Fedor indignat. Acela, al cărui pept e frământat de pofte și dorințe necurate, nu-i demn se pătrundă în lumea spiritelor. Dar' ea, care e curată ca un înger, a cărei inimă e mai pre sus de neperfecțiunea omenească, ea e deamnă de aceasta menire. O, Assunta, eu nu sunt demn se sărut pământul unde a călcat piciorul tău.“

În estas priviá la ceriu, pe care soarele chiar apuneá, și eu nu 'l conturbam de loc. Eu însumi nu știam ce se cred. Me opuneam cu toată puterea inteligenței mele în contra unei astfeliu de credințe, dar' simțiam, că în zadar.

Minunile, la cari am fost martor, me impresionau mult.

Vedeam bine, că fratele meu, un tiner plin de speranță — sub puterea misticismului și a pasiunei pentru acea femeiă — trebuiá se aibă un sfêrșit tragic.

Stăpâna casei, la care locuiá fratele meu, mi-a dat și mie o odaiă, care se află lângă odaia de durmit a lui Fedor. M'am culcat, dar' n'am putut durmí nimic. Fratele meu toată noaptea se preumblase cu pași agitați prin odaia sa.

Dimineața, când am întrat la dînsul, l'am aflat îmbrăcat pe pat, cuprins de un somn ușor. M'am spăriat de paloarea feței sale. Ce ar fi đis mama la vederea lui?

— Trebue se 'l scapi, îmi șoptiá o voce internă. — Dar' cum?

Fără de a'l trezí am eșit la plimbare. Erá o đi frumoasă și senină, și la vederea frumseței naturei mi-au trecut toate sinistrele impresiuni de a seară. Mintea începeá a lucrá earăși mai cu sânge rece și în curênd eram convins pe deplin, că Assunta nu erá de cât o șarlatană. M'am decis se o delarvez.

Planul meu în câteva minute fû gata. Am mers în casa, unde locuiá Assunta. Schilavul mi-a spus, că madama nu primește așa de timpuriu pe nime, dar' un galbin îl înduplecă se se informeze din nou.

Trebui se aștept timp mult. Probabil, că madama 'și făceá toiletta.

În fine, când mi-se permise se întru în buloirul ei, am aflat'o earăși îmbrăcată în alb. Perdelele roșii erau lăsate jos, așa că și de astădată domniá în odaiă o lumină roșeatică.

— Madame — am đis după oare-care timp — vin cu o mare rugare. Ai avé bunătatea a comunicá pe seară cu spiritele — în locuința fratelui meu?

Assunta tresări de spaimă.

— Cum me pot duce în locuința unui bărbat neînsurat — obiecționă ea nesigură.

— Dacă Magicul te va însoțí, ar fi posibil.

Assunta înse nu erá așa ușoară de înduplecat. Numai după ce i-am dat se înțeleagă, că ar primí pentru acest serviciu o desdaunare frumoasă, se învoi, dar' numai cu condiția, se vină seara.

Când am sosit a casă, fratele meu cetiá în o carte mistică. I-am împărtășit noutatea.

(Va urmă.)

Deputaţii şi opiniunea publică se ocupă acum cu întrebarea, că nu cumva Crispi prin acest ripost a făcut alusiune la *reformarea camerei?*

Situaţiunea în Turcia. (Constantinopol, 19 Decembre.) La Zeitun au sosit eri întăriri de trupe. Înainte de începerea operaţiunilor insurgenţii vor fi provocaţi de nou sĕ se predeie. Din parte italiană s'au făcut paşi la Poartă cu privire la raportul consulatului din Aleppo, că între Maras şi Zeitun turcii ar fi omorît patru franciscani, dintrĕ cari trei erau italieni.

Comitetul de ajutorare armean din Londra, în fruntea căruia stă *ducele de Westminster*, a trimis ambasadei engleze 300.000 franci cu menirea, ca prin întrevenirea episcopilor armeni sĕ se distribue între poporaţiunea din Bitlis, Charput, Erzerum, Mardin şi Trapezunt.

(Athena, 19 Decembre.) Din *Creta* din isvor demn de credinţă se raportează, că şi acolo e mare ferberea în poporaţiune; esistă temerea, că în procsimele ḑile vor erumpe turburările mai ales din motivul, că se trimite acolo garnizoană turcească. Consulii au cerut deja inviaţiuni, că ce ţinută sĕ iee, la cas că poporaţiunea creştină va căutá la ei ocrotire?

Din municipii.

Congregaţiunea din comitatul Aradului. Adunarea comitatului Arad a decurs între cele mai mari ferberi. Din partea românilor au vorbit Petru *Truţia*, Augustin *Hamsea* din Arad şi Mihaiu Veliciu advocat în Chişineu, arĕtând abusurile şi fărădelegile ce le comit domnii de la putere. Dl Veliciu a candidat pe Petru Truţia în comisiunea designătoare. Truţia însĕ a cădut cu 75 voturi.

Restaurările s'au întêmplat pe calapodul vechiu. Funcţionarii vechi au rĕmas, ear' dintrĕ români s'a ales numai unul nou pentru postul de vicenotariu cl III. în persoana lui Dr. Petru *Oprea*.

Lucru natural, că foile din Arad, şi mai ales cea kossuthistă, escelează în înjurarea românilor şi a cutezanţei de a vorbí româneşte; tot pe atât de firesc e, că espectorările fiţuicelor arădane pe românii din comitatul Aradului de loc nu 'i impresionează.

Corespondenţă.

Bucureşti, 17 Decembre n.

Voind sĕ fiu raportor fidel, nu pot sĕ suprim nici ceea ce ştiu, că nu prea ve convine în timpul present.

Articolul jurnalului Dvoastră „Care e preţul" plus codirile dlui N. Filipescu de a numí în public persoanele cărora — cum ḑice — li-ar fi dat bani din fondul de publicaţiuni, au provocat o furtună formală în societatea politică a Bucureştilor. Parola ḑilei e faptul ce unii îl ţin constatat, că punctul de gravitare al „Tribunei" din Sibiiu nu este de căutat nici la „comitetul naţional" nici peste tot în Ungaria sau Transilvania, ci aici anume în cabinetul de aḑi al dlui Sturdza, care însuşi, mai ales prin fugarul Dvoastră E. *Brote,* dictează directiva politică a „Tribunei" chiar şi contra voinţei bărbaţilor Dvoastre ce erau în comitet. „Tribuna" din Sibiiu n'are de cât sĕ joace aşa pre cum pretind interesele dlui Sturdza din Bucureşti, ear' interesele acestui şef al cabinetului actual de aici culminează în tendinţa de a dovedí ad oculos lumei străine şi în deosebi maghiarilor, că puterea sa de disposiţiune se estinde nu numai asupra românilor din Regat, ci şi asupra celor din Ungaria. (Se înşeală. — Red.) Acestea au fost motivele pentru cari dl Sturdza pe timpul, când erá în oposiţiă a pus toate petrile în mişcare în contra ungurilor din causa „apĕsării fraţilor din Transilvania" ear' pe acestia, şi mai ales prin ajutoriul „Tribunei", i-a pus la cale sĕ insceneze demonstraţiunile cunoscute: cele mai neplăcute şi mai agitătoare pentru maghiari. Acum însĕ vĕḑêndu-se ajuns la putere, dl Sturdza influinţează: rolul trebue schimbat, dacă e ca sĕ se creadă tot mereu, că încă şi acum dispune Dsa de românii din Transilvania. Parola ḑilei, dată de dl Sturdza e: demonstraţiunile de odinioară au sĕ încete în România, de altă parte românii din Ungaria au sĕ se arete mai cuminţiţi şi mai acecesibili pentru eventualele sfărimături ce li-ar cădè de pe masa guvernului maghiar. Eată cheia ţinutei ce i-se dictează din Bucureşti „Tribunei" din Sibiiu şi pe care ea, ḑice-se, trebue sĕ o respecteze, fiind-că Brote şi aḑi susţine că ea e organul lui, nu al lui Albini sau al „comit. naţ." De altcum pe la noi, mai ales în cercurile Ligei se vorbeşte public, că „Trib." chiar acum se află într'un proces de *metamorfosă*; se ḑice că numita foaiă de present s'ar aflá într'o crisă oare-care din motiv ca pretinşii ei stăpâni de aḑi nu ar fi mulţămiţi cu slugii, ear' slugii se ţin a fi ei stăpânii. Unul dintrĕ acesti slugi ar fi ajuns pe aici cu plânsori asupra dlui Dr. *Raţiu* şi soţii, cari voiesc sĕ-şi reocupe locul şi puterea avută la foaiă înainte de ce au mers la Seghedin, ceea-ce dlui Brote de aici şi consoţilor lor din Sibiiu nu le convine. Lucrul acesta, se susţine, deja este pus în curgere la tribunalul din Sibiiu, şi tribunalele ungureşti vor avè sĕ decidă asupra dreptului de proprietate a „institutului tipogr." şi a fiilor din Sibiiu Cearta este întrĕ Dl Dr Raţiu şi întrĕ fostul sĕu adjunct L. Albini, la a cărui spate stau Brote, Mangra etc. În fine observ, că în timpul de aḑi colacii copţi nu mai cresc pe gardurile de pe aici . . . .

Cronică.

Timişoara, 20 Decembre n.

A sosit coada Milleniului! În Nrul de la 6/18 Decembre „Tribuna" publică finea faimosului articol „Milleniul", adaugêndu-i la urmă nota următoare:

Publicăm aḑi articolul final din seria începută sub titlul „Milleniul". Escelentul nostru amic a întârḑiat, deoare-ce a trebuit sĕ scrie a doua-oară articolul sĕu, cel dintâiu s'a perdut pe postă. Credem că colegii nostri din Timişoara vor fi şi ei satisfăcuţi şi vĕḑênd conclusiunile din acest articol, nu vor mai scrie că „Tribuna" şi „oamenii ei" tradează causa naţională şi vor sĕ se împace cu Ungurii „cu ori ce preţ".

Credem, credem. De ce sĕ nu credem! Dar' . . . . ce câştigă naţia prin aceea, că „Tribuna" după ce în articlul II. de la 3 Decembre a saturat'o cu idei ca celea pentru cari am aprehendat'o noi, acum *după cincisprefiece ḑile* vine şi prin nişte citate din Duruy voind sĕ repareze „greşul" ajunge la conclusiuni finale prin cari se bagă aşa ḑicênd cu de-a sila în proces de presă?? Luăm act şi despre faptul, că „Tribuna" numai după aprehendarea noastră a venit la cunoştinţa perderei articolului final şi reprobăm negligenţa postei, că nu grijeşte mai bine de articolii, cari se pot şi terminá şi continuá la ori-ce soroc.

Alegere de preot în Nereu. Duminecă la 3/15 Decembre s'a ţinut alegerea de capelan temporal pe lângă veteranul preot Stefan Opreanu din Nereu, fiind ales Silviu *Bichiceanu* de present capelan în Lipova, cu 100 de voturi contra 41, din cari 39 s'au dat pentru Terentie *Opreanu*, paroch în Lipŏva şi 2 pentru George *Rusu*, paroch în Chelmac. Alegerea a decurs în cea mai bună ordine ce întru adevĕr serveşte spre lala P. O. Domn protopresbiter tractual Paul Miulescu, care cu atâta tactică a ştiut conduce alegerea.

Avis. În comuna Chitighaz (Kétegyháza) situată în comitatul Bichis (Békés) postul de medic comunal a devenit vacant. — Comuna are 4000 de locuitori, dintrĕ cari aproape 3000 sunt români ear' ceialalţi maghiari. — Salariu anual de la comună 500 fl. v. a., ear' pracsa îi poate aduce un venit sigur de 600—800 fl. v. a.

Afară de aceasta — ca şi fostii medici aşa şi viitoriul medic — poate contá sĕ primească de la contele Almássy din loc pe fie-care an plată ficsă de 300 fl., de la un domeniu de al archiducelui Iosif în depărtare de una oară, 200 fl., ear' de la căile ferate de stat 300 fl., pentru-ce în schimb medicul e îndatorat a cercetá bolnavii de pe teritoriul domenielor şi de pe teritoriul destinat de la căile ferate de stat. — Astfel venitul anual i-se poate urcá la 2000 fl.

Dorinţa noastră ar fi, ca sĕ ne alegem un medic român. — Deci toţi acei medici români, cari ar avè intenţiune sĕ reflecteze la acest post, sunt rugaţi, ca până la 3 Ianuariu st. n. 1896 sĕ 'şi înainteze petiţiunile de concurs provĕḑute cu toate documentele de lipsă la protopretorul cercului Gyula, Kövér László, în oraşul Gyula (com. Békés). — Alegerea se va ţinĕ la 4. Ianuariu st. n. 1896 dimineaţa la 10 oare — Spre orientarea alegĕtorilor români ar fi de dorit, ca acei dni medici cari vor reflectá la acest post, de o dată cu inaintarea petiţiuni sĕ aviseze pe unul dintrĕ preoţii locali: Iosif Ioan Ardelean, ori Vasiliu Beleş.

Poliţisti cu studii academice. În raportul de pe anul 1894 al căpitanatului orăşenesc din Budapesta aflăm *cinci* poliţisti cu studii academice, a nume doi pedestraşi, doi călăreţi şi unul în serviciu de probă. Tot din acel raport aflăm, că poliţia din Budapesta are *157* membri absolvenţi ai şcoalelor medie, a nume 23 suboficeri pedestraşi, 13 pedestraşi gregari, 4 călăreţi gregari şi unul în serviciu de probă. Trei poliţişti subalterni vorbesc perfect limba franceză, a nume un suboficer şi doi gregari de la pedestrime. — Oare pe acesti oameni cu cualificaţiune destul de frumoasă i-a făcut poliţişti dragul mondurului, ori lupta pentru esistinţă?!

Egalitatea înaintea legilor. Codul penal opreşte duelul şi în sensul legilor toţi cari duelează sunt traşi la rĕspundere şi puşi pentru câtva timp la rĕcoare. Astfeliu a proces procuratura şi contra ministrului de interne *Perczel* şi contra baronului *Andreánszky* pentru duelul lor din ḑilele trecute. Ei! dar' înaintea legilor toţi trebue sĕ fie egali, şi — *procedura criminală a fost cassată de la locul mai înalt.*

Prima serată literară-musicală, ţinută în seara Sâmbetei trecute în Lugoşiu în presenţa unui public distins şi numĕros a decurs în următoriul mod:

La timpul anunţat tinerul Adrian *Nedelcu* în numele tinerimei salută societatea prin o vorbire plină de avênt. După această vorbire corul vocal sub conducerea lăudatului sĕu dirigente *Vidu*, intonează cu cunoscuta sa vivacitate şi precisiune imnul nostru naţional: „Deşteaptă-te Române." Inimile toate se electrisează, însufleţirea creşte, publicul întreg începe a cântá pe lângă cor.

A urmat disertaţiunea tinerului Coriolan *Nedelcu* despre „hypnotism", în care a dat o icoană limpede despre esenţa hipnotismului. Piesa a 3-a a fost musicală: „O dorinţă" de G. S. *Vasiliu*, apoi „Hora izvorului" musica de G. Ventura, cântate de dşoara Alma *Maior*, acompaniată de dşoara Teodora *Ignea*. Se înţelege, că dşoara Alma a încântat publicul prin plăcuta şi sonora-i voce, ear' dşoara Teodora *Ignea* s'a dovedit o foarte bună şi desteră pianistă. Dl Victor *Biberea* a declamat poesiile comice: „Hiş Cocoş" şi „Viţelul Olăvăicei" de T. Speranţă, procurând pblicului nişte momente foarte plăcute.

Un punct bine-reuşit al programului a fost uvertura „La mutta di Portici" esecutată la pianoforte de frumoasele dşoare Maria şi Sofia *Cobilaşiu*. Finea concertului a făcut'o corul prin esecutarea unor piese curat lugojeneşti: „Ano, Leno" şi „Negruţa" de dl Vidu, după care apoi a urmat jocul, o conversaţiă familiară socială, atât de dulce, în cât abia în zorile ḑilei s'a terminat. Dovadă că publicul a aşteptat cu dor începutul acestor serate, şi cu asemenea sete le va gustá şi în viitoriu.

Faptele unei nebune. Lungul şir de nenorociri causate de trista împregiurare, că statele nu dispun în număr suficient de institute sanitare în cari sĕ adăpostiască pe nefericiţii alienaţi, s'a mai îmbogăţit cu un cas înfiorătoriu petrecut în sătuleţul Dietrichsberg. O femeiă care petrecuse vara într'un institut de alienaţi şi de unde fusese eliberată că fiind pe cale de însănĕtoşare, în timpul din urmă a fost apucată earăşi de alienaţiunea rabiată, sub atacul căreia şi-a ucis pe cei trei băieţi mititei şi apoi s'a sinucis şi dînsa.

Lucia Faure. Pre când presidentul Faure şi nevastă-sa au sĕ îndure atacuri atât de nedemne din partea duşmanilor republicei, fata lor, domnişoara Lucia, se îndeletniceşte cu fapte umanitare. În ḑilele trecute a convocat o conferinţă de fete în palatul Elysée cu scop de a înfiinţá o reuniune filantropică. S'au şi adunat cam treiḑeci fete din cele mai distinse familii ale Parisului, cari după o desbatere animată şi lungă s'au constituit în: Ligue fraternelle des enfants de France. Scopul ligei e ajutorarea băieţilor săraci; membru activ poate fi fie-care fată francesă dacă plăteşte tacsa anuală de doi franci; femeile căsătorite pot fi numai membre onorare. Residenţa ligei e palatul Elisée, ear' presidenta ei e domnişoara Lucia Faure. — Oare domnişoarele noastre de prin centrele româneşti — Lugoşiu, Sibiiu, Braşov, etc. — nu ar putĕ face un asemenea lucru laudabil?

O boală nouă. Dr. Mendel, medic în Berlin, a ţinut o conferinţă despre o boală nouă foarte curioasă, pe carea el a numit'o *akromegalia*. Esenţa boalei e, că membrele corpului cresc în mĕsură uimitoare. A presentat adunării medicilor şi o femeiă atacată de aceasta boală. Înainte cu jumĕtate de an femeia a observat, că nu-şi mai poate încălţá papucii, nu-şi mai poate trage pe mâni mănuşile, apoi că buzele i-se îngroaşe în mĕsură uimitoare şi tot aşa şi bărbia, ear' dinţii din falca de sus se lungiseră de nu-şi mai puteá închide gura. — Medicii se ocupă acum din toate puterile cu studiarea acestei boale curioase.

Biserică şi şcoală.

Sinodul episcopal sêrbesc, întrunit în Dumineca trecută în *Carlovĕţ* a ales de episcop al diecesei de *Buda* pe protopresbiterul din acelaşi oraş, Ieremia *Magiarevici*. Îndată după sĕvĕrşirea actului electoral — scrie „Zastava" din care luăm ştirea — sinodul şi-a terminat agendele, plecând membrii ei cătră casă, fără a delibera şi asupra celoralalte agende ce de mult aşteaptă după deliberare.

Pentru toate astea „Zastava" este supĕrată foc pe archiepiscopul Brancovici, pe care'l învinueşte greu, susţinênd, că actul nu e electoral, ci este un *act de denumire*, făcut pe placul şi la comanda lui Bánffy, respective a guvernului: o grea lovitură în faţă a „poporului sêrbesc."

Invitare de abonament

la

DREPTATEA

Cu ḑiua de 30 Novembre a. c. stilul nostru, espiră abonamentele pe acest cuartal şi cele făcute pe luna Novembre.

Rugăm şi invităm pe dnii abonaţi sĕ grăbiască cu renoirea abonamentelor, ca astfeliu sĕ remânem în curent cu espediţia foii.

Abonamentele se fac mai uşor prin mandate postale.

PREŢUL:

pe 1/4 de an fl. 2.50

pe 1 lună 85 cr.

Rugăm a se scrie curat şi legibil numele abonentului, locuinţa şi posta ultimă, eventual sĕ se lipească pe mandatul postal adresa tipărită sub carea li-se trimite „Dreptatea."

Cu stimă

Administraţia foii „Dreptatea."

Bursa de Budapesta din 17 Decembre 1895.

Datoria de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 . (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	126.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4 1/2	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4 1/2	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. . (sc. de d.)	4 1/2%	100.75
„ „ „ „ croate . . . „	4 1/2%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. . . .	4 2/10	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug. .	4 2/10%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . . .	4 2/10%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . . .	4 2/10%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.60
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.5
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraş. Budapesta 1890	4 1/2%	100.15

Bance.

Banca anglo-austriacă 120	170.—
„ pe acţii Budapestană 100	129.50
„ „ „ a capitalei I emis. 100	98.—
Hermes" intreprind. de bani 200	—.—
Banca de credit fiumană 80	126.50
„ „ gen. ung. 200	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	435.75
„ „ „ pe acţii Budast. 50	55.—
„ „ „ austriacă 160	—.—
„ „ „ „ din 4 Iuliu	351.50
„ industrială I ung. 150	197.—
„ „ şi comerc. ung. 100	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu . .	112.50
„ croat-slavon. 100	—.—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ „ vechiă 100	—.—
„ „ „ „ II emis. 15 Iuliu	241.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. şi industr. bpestană 100	—.—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—.—
„ de escompt şi zarafiă ung. 400 K.	—.—
„ „ „ „ „ 15 Iuliu	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio" 200	—.—

Scrisuri fonciare.

„Albina", inst. de econ 5%	100.76
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	101.—
„ „ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ „ 5 1/2%	100.50
„ de credit ardeleană 5%	101.—
„ „ „ „ 4 1/2% 40 ani	99.—
„ „ „ „ 4 1/2% 50 ani	98.50
„ credit fonc. din Sibiiu 5%	102.25
„ „ „ „ „ 5 1/2%	—.—
„ „ „ „ „ 6%	—.—
„ „ „ „ „ 4 1/2% em. VI. . .	100.50
„ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani	—.—
„ „ „ „ 106 5% 40 ani	—.—
„ „ „ „ III emis 5%	102.25
„ „ „ „ IV emis. 4 1/2%	100.50
„ I. de credit din Timişoara 5%	102.—
„ I. „ „ „ „ 4 1/2%	99.50
Imprumut. băncii ung. hipotec. 4%	128.50
Obl. c. fr. bulg. 6%	122.—
„ cu prem. sêrb. 100 fr. 3%	40.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.) . 3%	40.75
„ soc. p. reg. Temeş-Bega 5%	140.—

Sorţuri private.

Imprumutul oraş. Viena din 1874, 100	174.50
Sorţuri din Buda 40	60.—
„ „ „ (st. austr.) 40	61.—
Sorturi reun. „Jó-sziv" 2	3.30
„ „ „ (st. austr.) 5	3.50
„ crucea roşie 5	12.—
„ „ „ (st. austr.)	12.50
Obligaţiunile basilicei 5	9.75
„ „ (st. austr.)	10.25
„ crucea roşie italian. 25 lire . . .	12.75
„ „ „ „ (st. austr.) . .	13.—
Instit. de cred. austr. 100	198.—
Crucea roşie austr. 10	19.—
Sorţi Pálffy 40	59.20

Monede.

Galbenul ces. şi reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.93
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.92
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. şi ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ „ de bancă pr. 31 Iuniu . . .	—.—

„Luceafĕrul"

Institut de economii şi credit ca societate pe acţii.

PROVOCARE.

Domnii proprietari a acţiunilor Nrii 217, 218, 219, 220, 440, 441, 442, 443, 537, 538, 1087, 1088, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1171, 1172, 1412, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1767 şi 1770 sunt conform §-lui 9 al statutelor provocaţi a solví ratele restante (inclusive a VIII) după acestea acţiuni, altcum acţiunile se vor dechierá de nevalide şi sumele solvite până acum vor trece în fondul de reservă al societăţii.

134 2—3

Direcţiunea.

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timişoara.